

VAŽNE INFORMACIJE – POČETAK RADA SKDD-CCP-a

-izmjene u sustavu poravnanja

Krajem listopada 2021. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) donijela je odluku o izdavanju odobrenja za rad društvu SKDD-CCP Smart Clear d.d. (SKDD-CCP) za pružanje usluga središnje druge ugovorne strane. SKDD-CCP je osnovan kako bi dosadašnji SKDD d.d. na njega prenio poslove poravnanja transakcija financijskih instrumenata, u svojstvu središnje druge ugovorne strane (CCP). Prije nego što je SKDD d.d. prenio poslove poravnanja na SKDD-CCP, namiru je garantirao isključivo sredstvima članova sudionika u jamstvenom fondu, dok SKDD-CCP, između ostalog, garantira i svojom imovinom.

Pojmovnik:

SKDD-CCP – središnja druga ugovorna strana na koju se prenose poslovi poravnanja

Poravnanje - postupak koji obuhvaća: zaprimanje transakcija i utvrđivanje rokova ispunjenja neto obveza, izračunavanje izloženosti te osiguravanje pokrivanja rizika koji proizlazi iz izloženosti.

Netiranje - prijeboj obveza isporuke i primitka financijskih instrumenata i novčanih sredstava nastalih iz noviranih transakcija po računu pozicija, ISIN-u i predviđenom datumu namire pri čemu se novčana obveza obračunava u odnosu na pripadajući ISIN.

Novacija - postupak u kojem SKDD-CCP postaje središnja druga ugovorna strana na način da postaje kupac svakom prodavatelju i prodavatelj svakom kupcu.

Kolateral – novčana sredstva ili financijski instrumenti kojima se osiguravaju transakcije na tržištu

Default – nemogućnost ispunjenja obveza

Prijenos poslovanja na drugog člana za slučaj isključenja – postupak prijenosa prava i obveza s računa kojim upravlja član koji je u postupku isključenja na račun kojim upravlja član po izboru klijenata

Postupak sravnjivanja obveza – postupak koji se provodi prilikom isključenja člana iz članstva

Račun pozicija – evidencijski račun otvoren u SKDD-CCP, služi za izračun obračunatih obveza

Društvo – investicijsko društvo kod kojega klijent koristi usluge

Sustav SKDD-CCP-ja razlikuje tri vrste klijenata:

1. Kućni klijent (za **imovinu** investicijskog društva); 2. Zajednički (omnibus) klijent (za **klijente** investicijskog društva) ili OSA račun i 3. Izdvojeni klijent (za **klijenta** investicijskog društva) ili ISA račun

Za klijente investicijskog društva i njihov odabir statusa **bitno je objasniti 2. i 3. vrstu računa (klijenta).**

Zajednički (Omnibus) klijent otvara se u ime investicijskog društva, a za **račun ulagatelja (klijenata investicijskog društva)**, kod kojega se kolateral i netirane pozicije povezuju uz sve ulagatelje na Zajedničkom klijentu. Ovaj račun služi za poravnanje transakcija koje su svi ulagatelji na Zajedničkom klijentu sklopili u svoje ime i za svoj račun. **Prednosti** ovog računa su povećanje učinkovitosti netiranja te s tim povezano potencijalno manji zahtjevi za kolateral, te manji troškovi održavanja računa. **Nedostaci** su, pak, viša razina rizika (link na SKDD CCP: <https://www.skdd-ccp.hr/portal/f?p=100:1> , izabrati opciju Poravnanje/Klijenti i računi) u smislu mogućnosti neispunjenja obveze drugog ulagatelja čije se pozicije vode na Zajedničkom klijentu, te mogućnost da kolateral ulagatelja može biti iskorišten za pokrivanje pozicija drugih ulagatelja na istom Zajedničkom klijentu investicijskog društva.

Izdvojeni (Individual) klijent otvara se u ime investicijskog društva, a za **račun točno određenog ulagatelja (klijenta investicijskog društva)**, kod kojega se kolateral i netirane pozicije povezuju samo uz jednog ulagatelja. Ovaj račun služi za poravnanje transakcija koje je ulagatelj sklopio u svoje ime i za svoj račun. **Prednosti** ovog računa su niža razina rizika, budući da ulagatelj nije izložen riziku drugih klijenata (kolateral ulagatelja se ni u kojem slučaju ne može upotrijebiti za pokrivanje pozicija drugih ulagatelja), te zaštićenost ulagatelja od rizika investicijskog društva. **Nedostaci** su, pak, smanjenje učinkovitosti netiranja te s tim povezano potencijalno veći zahtjevi za kolateral, te veći troškovi održavanja računa.

Više detalja o navedenim vrstama računa, pravima i obvezama klijenata Društva, kao i izvorima sredstava za podmirenje kolaterala između ostalog pročitati u Odjeljku 4.5. Točki 7. Podataka o investicijskim i pomoćnim uslugama investicijskog društva Credos d.o.o. te financijskim instrumentima dostupnim na tržištu i rizicima ulaganja u iste (Dalje: Podatci)

Ostali RIZICI povezani s poslovanjem druge ugovorne strane

Nemogućnost poslovanja

U slučajevima nemogućnosti poslovanja Društva, kao što su stečaj ili prijenos poslovanja s jednog člana na drugog, drugi član mora unaprijed prihvatiti sve pozicije i imovinu na zajedničkom (OSA) računu. Za prijenos OSA računa na novog člana potreban je pristanak svih klijenata. Kod individualnog (ISA) računa prije početka prijenosa poslovanja, član na kojeg se obavlja prijenos poslovanja, također mora prihvatiti sve pozicije i imovinu na ISA računu, ali klijent samostalno odlučuje na koga će prenijeti račun te nije vezan drugim klijentima Društva.

Nadalje, u slučaju tzv. sravnjivanja obveza, SKDD-CCP će identificirati klijenta za kojeg Društvo vodi ISA račun te direktno klijentu isplatiti novčana sredstva u slučaju da je iznos sravnjene obveze pozitivan nakon provedenih potrebnih radnji.

Posljedice stečaja, likvidacije i ovrhe

SKDD-CCP sredstva svakog člana i njegovih klijenata vode na zasebnim računima kolaterala, a poravnanje obveza obavlja se zasebno za svaki račun pozicija. Sredstva klijenata člana na računu kolaterala mogu se koristiti samo za pokriće rizika povezanih s odgovarajućim računom pozicija, dok sredstva klijenata na računu kolaterala za zajedničke klijente Društva predstavljaju dio novčanih sredstava zabilježenih na novčanom računu kolaterala članova otvorenom u ime SKDD-CCP-a, te ne ulaze u imovinu SKDDCCP-a, ni njegovu likvidacijsku ili stečajnu masu, te ne mogu biti predmetom ovrhe u slučaju potraživanja prema SKDD-CCP-u. Financijski instrumenti na računu kolaterala za zajedničke klijente ne ulaze u imovinu SKDD-CCP-ja, ni njegovu likvidacijsku ili stečajnu masu, niti mogu biti predmetom ovrhe u slučaju potraživanja prema SKDD-CCP-ju. Isto vrijedi i u slučaju stečaja, likvidacije i/ili isključenja Društva.

Financijski instrumenti zabilježeni na računu kolaterala za izdvojene klijente ne ulaze u imovinu SKDD-CCP-a, ni njegovu likvidacijsku ili stečajnu masu, niti mogu biti predmetom ovrhe u svezi potraživanja prema SKDD-CCP-u. Isto vrijedi i u slučaju stečaja, likvidacije i/ili isključenja Društva. Na novčanim sredstvima koja se nalaze na novčanom računu kolaterala kao i na financijskim instrumentima koji se nalaze na računu kolaterala vrijednosnih papira zasnovano je posebno založno pravo u korist SKDD-CCP-a koji ima pravo raspolaganja istima u skladu sa Zakonom o financijskom osiguranju.

Transakcije nakon otvaranja postupka insolventnosti

Transakcije koje je član sklopio na tržištu nakon trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti, SKDD-CCP neće prihvatiti, a već prihvaćene i novirane transakcije člana nakon otvaranja postupka zbog insolventnosti će otkazati.

SKDD-CCP će o neprihvatanju transakcija, odnosno otkazu noviranih transakcija obavijestiti HANFA-u i članove koji su ugovorne strane u otkazanim noviranim transakcijama.

Prestanak rada SKDD-CCP

Ukoliko SKDD-CCP donese odluku o prestanku obavljanja poslova poravnanja ili izgubi odobrenje za pružanje usluge središnje druge ugovorne strane ili nastupi neispunjenje obveza SKDD-CCP-a ili nad SKDD-CCP-om bude pokrenut postupak zbog insolventnosti, SKDD-CCP dužan je provesti obračun obveza između SKDD-CCP-ja i svih članova. SKDD-CCP dužan je u potpunosti poštivati načela segregacije imovine SKDD-CCP i članova odnosno klijenata, kako je to definirano Pravilima i to na način da, bez obzira na vrstu postupka, SKDD-CCP u svakom trenutku poštuje i očuva strukturu računa, te evidenciju ovlaštenika nad imovinom ubilježenom na računima kolaterala. Isto pravilo o obvezi očuvanja strukture računa i evidencije ovlaštenika nad imovinom ubilježenom na tim računima se odnosi na račun ostalih namjena za potrebe namire, otvoren u sustavu SKDD-a kao i na novčani račun za namiru, otvoren u HSVP-u.

Utjecaj mjera iz plana oporavka SKDD-CPP

Utjecaj mjera iz plana oporavka SKDD-CPP-a uređen je člankom 17, 18. i 19 Pravila SKDD-CCP-a. SKDD-CCP neće odgovarati za štetu proizašlu iz neispunjenja svoje obveze isporuke vrijednosnih papira ili plaćanja novčanih sredstava po obračunatim obvezama, ako je to neispunjenje posljedica više sile. U slučaju više sile ili opasnosti od nastupanja više sile, SKDD-CCP ili članovi će poduzeti mjere koje su propisane planom kontinuiteta poslovanja i planom oporavka od kriznih situacija i koje se smatraju razumno potrebnim kako bi u najvećoj mogućoj mjeri ograničili posljedice prema trećim osobama. Za eventualnu štetu nastalu članu, koja je posljedica neispunjenja obveza od strane SKDD-CCP-a, SKDD-CCP neće ni u kojem slučaju odgovarati, osim ukoliko je takva šteta nastala kao izravna posljedica krajnje nepažnje ili namjere od strane SKDD-CCP-ja ili ukoliko je Pravilima poravnanja u pojedinom slučaju izričito propisano drukčije.

Bitno je naglasiti da svaki klijent Društva ima mogućnost i pravo izabrati jedan od dva opisana računa OSA ili ISA, uzeći u obzir navedene prednosti i nedostatke svakog od njih.

Klijent koji se odluči za Omnibus račun neće imati nikakvih dodatnih troškova (niti obvezu osiguranja kolaterala).

U slučaju da se Društvo odluči na poziv klijentima za uplatu kolaterala (u slučaju OSA računa) ili na korištenje odobrenih sredstava klijenata za podmirenje predmetnog računa kolaterala, Društvo će takav poziv klijentima uputiti pisanim putem na ugovoreni način komunikacije, od klijenata ishoditi predmetnu suglasnost, a u skladu s u Točkom 7. Odjeljka 4.5. Podataka.

Svaki klijent koji se odluči za Izdvojeni račun, za isti se mora pismeno izjasniti Društvu, sklopiti ugovor o korištenju takvog računa s Društvom i platiti naknadu u iznosu od 2.004,11 EUR (15.100,00 kn) godišnje, uvećano za troškove održavanja računa u iznosu od 411,11 EUR (3.100,00 kn) godišnje, uvećano za PDV, te samostalno osigurati kolateral (dakle kolateral su novčana sredstva ili financijski instrument kao što je državna obveznica i sl. kao osiguranje rizika za svaku transakciju koju klijent izvršava preko Društva).

Kod samog prelaska na rad u sustavu druge ugovorne strane Društvo će klijentima dati rok za izbor računa u sustavu poravnanja (ISA ili OSA) s tim da će Društvo postaviti rok do kojega se klijenti trebaju izjasniti koju vrstu računa biraju. Svi klijenti koji se do određenog roka ne jave Društvu biti će raspoređeni na Omnibus (OSA) račun do daljnje instrukcije klijenta.